

การประเมินผลการดำเนินงานหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร

ชัยยุทธ ชีโนกุล*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร โดยวิจัยผู้เข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนา รุ่นที่ 56 (พ.ศ.2556 - 2557) จำนวน 293 คน ในการวิจัยเชิงปริมาณได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวัดผลและเก็บข้อมูล ใช้กลุ่มตัวอย่างจากทั้งประชากร ทำการวัดคะแนนพัฒนาการโดยใช้ข้อสอบก่อนการฝึกอบรมและภายหลังการฝึกอบรม ในการวิจัยเชิงคุณภาพได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มโดยดำเนินการ 3 กลุ่ม

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51 - 55 ปี ความรู้ระดับปริญญาโท ชอบวิธีการเรียนแบบการบรรยาย ผสมกับการประชุมกลุ่มย่อย ชอบเรียนวันจันทร์ พุธ และศุกร์ ในช่วงเช้า สำหรับระดับความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม โดยรวมอยู่ใน “ระดับมาก” สำหรับสถานที่ในการฝึกอบรมได้คะแนนความพึงพอใจสูงสุด “ระดับมากที่สุด” ในการวัดคะแนนพัฒนาการนั้น ส่วนมากได้คะแนนพัฒนาการเป็นบวก สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นพบว่า ควรเรียนเฉพาะบางวัน โดยมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์การฝึกอบรม รู้ว่าการฝึกอบรมมีเนื้อหาดีมีประโยชน์ กระบวนการเรียนการสอนบางเรื่องยังต้องปรับปรุง ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรหาความต้องการในการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี เช่นเดียวกับการประเมินหลักสูตร นอกจากนั้น ควรลดการบรรยายลง เพิ่มภาษาอังกฤษในการสรุป การดูงานในประเทศควรสัมผัสปัญหาจริง ๆ การดูงานต่างประเทศ ต้องเน้นสาระการป้องกันประเทศมากกว่าการเที่ยวและต้องไม่มีสิ่งรบกวนจิตใจ

คำสำคัญ: การฝึกอบรมและการพัฒนา การประเมินผลการฝึกอบรม วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

* คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ อีเมล: 64youthhc@gmail.com

National Defense College's Training and Development Project Evaluation

Chaiyuth Chinokul*

Abstract

The main objective of this research was to evaluate the National Defense College course. It was also aimed at studying the problems involved with instruction and at providing policy recommendations to improve the course. The survey was conducted with the entire population of 293 course participants attending the 56th National Defense College training course and developed program in 2013-2014. Questionnaire was employed as a research instrument to collect quantitative data. The pre and post test scores were compared as an evidence for the gained scores after the training. Three focus groups were arranged to elicit qualitative data.

From the quantitative data, it was found that the majority of the respondents was males with age range of 51-55 years and graduated with a master degree level. Their learning preference was lecture and group discussion and their preferred learning times were in the morning on Monday, Wednesday and Friday. The course participants rated for their opinion towards the course as a whole at the level of "very satisfied". Their rate for the venue and facilities was at the level of "highest satisfied". The gained scores after the training were found to be positive. From the qualitative data, it was revealed that the course participants preferred to attend the course only some of the weekdays. They seemed to understand the training objectives. They commented that the content of the course was useful; however, some aspects of the learning and teaching process needed to be improved. The course participants suggested that needs analysis for the training should be conducted continually ever year. The course evaluation was also required to be performed every year. The lecture should be reduced and the conclusion in English should be added. Domestic field trips should focus on real existing problem issues while the overseas field trips should emphasize on the content of the national defense rather than recreation and the trips should be free from disturbing minor factors.

Keywords: Training and development, training evaluation, national defense college

* The Graduate school of Human Resource Development (SHRD), the Nation Intional Institute of Development Administration (NIDA). E-Mail: 64youthe@gmail.com

ความสำคัญของปัญหา

ความมั่นคงของประเทศเป็นความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในชาติผ่านการปฏิบัติงานอย่างมีเอกภาพ เป็นหน้าที่สำคัญที่ต้องกระทำ ความมั่นคงในปัจจุบันมีหลายมิติซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามยุค อันประกอบด้วยความมั่นคงของพลังอำนาจแห่งชาติใน 5 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การเมือง การทหาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นสถาบันการศึกษาของชาติที่จัดการศึกษาให้ข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งนักการเมืองและนักธุรกิจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ในรูปของโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร

ในการจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาตามหลักสูตรของวิทยาลัยนั้น ต้องเข้าใจว่ากระบวนการฝึกอบรมนั้นเป็นการมองทุกอย่างเป็น “ระบบ” ตั้งแต่ขั้นแรกประเมินความต้องการมาสู่ขั้นที่สองดำเนินกิจกรรมโครงการ และสรุปด้วยการประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งภายในการประเมินความต้องการนั้นยังต้องระบุความต้องการในการฝึกอบรมและกำหนดวัตถุประสงค์ก่อน จึงมาออกแบบโครงการในกิจกรรมโครงการ แล้วจึงประเมินผลซึ่งประกอบด้วยปฏิกิริยาย้อนกลับ ด้านความรู้ พฤติกรรม และด้านผลลัพธ์ ซึ่งในการวิจัยประเมินผลโครงการต้องมองย้อนกลับไปถึงความต้องการและการระบุวัตถุประสงค์ตั้งแต่แรกทำให้โครงการฝึกอบรมนี้มีความสมบูรณ์

ดังนั้น ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งภายในและนอกองค์การ หากวิทยาลัยจะบริหารโดยยึดในความสำเร็จเดิมของการฝึกอบรมที่ดำเนินการต่อเนื่องนาน 56 ปี ย่อมทำได้ยาก สภาพการณ์นี้ย่อมกระทบต่อประสิทธิผลในการจัดการหลักสูตรของวิทยาลัย การวิจัยประเมินผลการฝึกอบรมและพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่ควรจัดทำเพื่อรองรับสภาพการเปลี่ยนแปลงไปของบริบทความมั่นคงที่ไม่แน่นอนเฉพาะด้านต่อไป นอกจากนี้ ผลที่ได้รับยังเป็นคำตอบสำคัญของการปรับปรุงหลักสูตรในครั้งหลังสุดเพื่อจะนำมาใช้ในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินผลหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบสามารถนำผลไปพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นเอกสารที่ให้ความรู้แก่สังคมด้านการป้องกันราชอาณาจักร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตทฤษฎีในเรื่องการประเมินผลจะเน้นทั้งระดับการเรียนรู้ และระดับปฏิบัติการ
2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 ตัวแปรต้น หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับความรู้
 - 2.2 ตัวแปรตาม หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรมและพัฒนาตามหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
3. ขอบเขตด้านประชากรของการวิจัย คือนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐ เอกชน และการเมือง รุ่น พ.ศ. 2556 จำนวนทั้งสิ้น 293 คน
4. ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัยในกรุงเทพมหานคร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา ประเทศสวีเดนและประเทศนอร์เวย์
5. ขอบเขตด้านระยะเวลาการวิจัยตั้งแต่ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2556 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาพัฒนาโครงการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวความคิดทฤษฎี และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหลักสูตรให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา จากนั้นจึงสร้างเครื่องมือโดยใช้แบบสอบถามแล้วนำไปทดลองเมื่อ วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2557 หลังจากนั้นจึงนำไปออกสำรวจตัวอย่าง โดยใช้ประชากรจำนวน 293 ชุด ได้แบบสอบถามกลับมา 203 ชุด ระหว่างวันที่ 1 - 15 สิงหาคม พ.ศ. 2557 แบบสอบถามได้ผ่านการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่เชื่อถือได้ 0.8
2. ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่มครั้งแรกกับนักศึกษาจากนักธุรกิจ ทหาร ตำรวจ และข้าราชการพลเรือน โดยคละอาชีพ เช่น แพทย์ อาจารย์ ฯลฯ เป็นต้น จำนวน 15 คน วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ต่อมาครั้งที่ 2 กับนักศึกษา จำนวน 10 คน วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2557 สุดท้าย สนทนากลุ่มกับนักศึกษาต่างชาติ จำนวน 6 คน วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2557
3. การสังเกตการณ์ ผู้วิจัยได้ติดตามคณะผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปดูงานในประเทศ 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2557 โดยไปดูงานสร้างรถไฟฟ้าใต้ดิน และวันที่ 21 - 22 เมษายน พ.ศ. 2557 ติดตามคณะไปดูงานศึกษาภูมิประเทศภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และ

จังหวัดสงขลา นอกจากนี้ได้ติดตามคณะไปดูงานศึกษาภูมิประเทศต่างประเทศ 2 ครั้ง วันที่ 17 - 21 มีนาคม พ.ศ. 2557 ณ ประเทศนอร์เวย์ และประเทศสวีเดน และวันที่ 16 - 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ณ ประเทศกัมพูชา จังหวัดเสียมราฐ นครวัดนครธม และปราสาทตาพรหม

การทบทวนวรรณกรรม

1. การประเมินผลโครงการฝึกอบรมและพัฒนา

ตารางที่ 1. แสดงแนวคิดในการประเมินผลการฝึกอบรม

ระดับการประเมินผลการฝึกอบรม	คำถามที่ต้องการ
1) เคิร์กแพทริก 1. ระดับปฏิกิริยา 2. ระดับการเรียนรู้ 3. ระดับพฤติกรรม 4. ระดับผลลัพธ์ (Kirkpatrick, 1996: 294-312)	1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพอใจในโครงการหรือไม่ 2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้อะไร 3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่ได้จากการเรียนรู้หรือไม่ 4. การเปลี่ยนพฤติกรรมมีผลเชิงบวกอย่างไรต่อองค์กร
2) พาร์คเกอร์ 1. ระดับการปฏิบัติงาน 2. ระดับการปฏิบัติงานกลุ่ม 3. ความพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 4. ความรู้ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับ	1. โครงการฝึกอบรมจะช่วยปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างไร 2. ผลของโครงการฯ ต่อองค์การทั้งหมดเป็นอย่างไร 3. ความพึงพอใจต่อโครงการฝึกอบรม 4. ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้อะไรบ้าง
3) เบลล์ 1. ผลลัพธ์ระยะสั้นทางปฏิกิริยา 2. ผลลัพธ์ทางความสามารถ 3. ผลลัพธ์ทางการประยุกต์ 4. ผลลัพธ์ทางด้านความคุ้มค่า	1. ทักษะของการฝึกอบรมต่อโครงการเป็นอย่างไร 2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะรู้หรือจะทำอะไรเมื่อสิ้นสุดโครงการฯ 3. ในสภาพจริงใช้ความรู้ ความคิดอย่างไร 4. คุณค่าโครงการฯ เมื่อเทียบกับต้นทุน
4) ไคโร 1. การประเมินบริบท 2. การประเมินปัจจัยนำเข้า 3. การประเมินปฏิกิริยา 4. การประเมินผลลัพธ์	1. ใช้ข้อมูลภาวะปัจจุบันดูว่า โครงการฯ ได้บรรลุวัตถุประสงค์เรื่องงาน เรื่องพฤติกรรม และเรื่องความรู้และทัศนคติอย่างไร 2. ใช้ทรัพยากรอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด 3. มุ่งที่ปฏิกิริยาเมื่อสิ้นสุดการประเมินผล 4. ผลลัพธ์ที่จะใช้ปรับปรุงโครงการในอนาคต

ผู้วิจัยเห็นว่า นักวิชาการด้านการประเมินผลโครงการฝึกอบรมที่สำคัญมีหลายท่าน ในที่นี้จะยกมา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี 4 ท่าน ดังนี้ (Prasit-Rathasint, B.E.2540: 41)

1. เคิร์กแพทริก แบ่งระดับการประเมินผลการฝึกอบรมออกเป็น 4 ระดับ คือระดับปฏิบัติการ ระดับการเรียนรู้ ระดับพฤติกรรม และระดับผลลัพธ์
2. ปาร์คเกอร์ แบ่งระดับการประเมินผลการฝึกอบรมออกเป็น 4 ระดับ คือระดับการปฏิบัติงาน ระดับการปฏิบัติงานกลุ่ม ความพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และความรู้ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับ
3. เบลล์ แบ่งระดับการประเมินผลการฝึกอบรมออกเป็น 4 ระดับ คือผลลัพธ์ทางปฏิบัติการ ผลลัพธ์ทางความสามารถ ผลลัพธ์ทางการประยุกต์ และผลลัพธ์ทางด้านความคุ้มค่า
4. ไคโร แบ่งระดับการประเมินผลการฝึกอบรมออกเป็น 4 ระดับ คือการประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินปฏิบัติการ และการประเมินผลลัพธ์

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้นำความคิดของนักวิชาการทั้ง 4 ท่าน เข้ามารวมกัน พบว่าจากทฤษฎีการประเมินผลการฝึกอบรมจะคล้ายกันที่มีระดับพฤติกรรม ผลลัพธ์ การเรียนรู้ และปฏิบัติการ (หรือทักษะ) จะมีใครที่เพิ่มการประเมินปัจจัยนำเข้า เข้าไปอีก แล้วที่เหลือทุกตัวไปรวมกันในการประเมินบริบท เมื่อพิจารณารายข้อก็คล้ายของเคิร์กแพทริก คล้ายกับเบลล์ เรียงข้อ แต่ของปาร์คเกอร์ ข้อ 3, 4, 1 และ 2 คล้ายกับ 1, 2, 3, และ 4 ของเคิร์กแพทริก แต่สลับข้อกัน

สำหรับในการทบทวนผลการวิจัยของแพททีเซีย พูลเลียม ฟิลลิป (2003) เรื่องการประเมินการฝึกอบรมในหน่วยงานภาครัฐของสหรัฐ พบว่าใช้การประเมินผล 5 ระดับ คือระดับปฏิบัติได้ต่อบริการ ระดับการเรียนรู้ ระดับการประยุกต์ใช้ ระดับผลข้างเคียง และระดับผลการตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งมีแต่ระดับผลข้างเคียงที่ต่างกันและพบว่าภาครัฐใช้ใน 2 ระดับแรก ระดับปฏิบัติการได้ต่อบริการ ระดับการเรียนรู้เท่านั้น

2. การวิเคราะห์พัฒนาการของหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร

เนื่องจากหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรเดิมมี 3 หลักสูตร ได้ถูกปรับปรุงใหม่โดยบูรณาการมาเป็นหลักสูตรเดียว คือหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ในปีการศึกษา 2557 ดังนั้นต่อไปนี้จะกล่าวถึงวิวัฒนาการของหลักสูตรนี้ตามลำดับ แต่ละหลักสูตรได้ปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อม โดยดูแนวโน้มทุก 10 ปี

2.1 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 1 (พ.ศ. 2498)

ก. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ร่วมมือประสานงานกันในการต่อสู้การจัดสรรกำลัง การปกครอง และการรักษาความสงบ

ข. เนื้อหาวิชา แบ่งออกเป็นการปกครอง เศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศ ภูมิศึกษา การสังคม และการทหาร

ค. วิธีการศึกษา การบรรยาย การฉายภาพยนตร์ การดูงาน และการแก้ปัญหาเป็นคณะ ตามคำสมมติ

ง. ระยะเวลาการศึกษา หลักสูตรมี 3 ภาค โดยภาคแรกวันที่ 14 กรกฎาคม – 30 กันยายน พ.ศ. 2498 ภาคที่สองวันที่ 1 ตุลาคม – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2498 และวันที่ 1 มกราคม – 30 เมษายน พ.ศ. 2499 รวม 10 เดือน ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 09.00 – 12.00 นาฬิกา

ต่อมา วิทยาลัยได้หยุดปรับปรุงหลักสูตรใน พ.ศ. 2499 และ พ.ศ. 2500 (และต่อมา พ.ศ. 2502 ได้หยุดปรับปรุงอีกครั้ง) จนเปิดเป็นปกติมาจนถึงปัจจุบัน ครั้งนี้ได้นำหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรของต่างประเทศ รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับ และความคิดเห็นของนักศึกษา มาปรับปรุงหลักสูตร นอกจากนี้ ในสมัยนั้นประเทศไทยยังเผชิญกับปัญหาการเมืองที่ยังไม่มีเสถียรภาพ อย่งไรก็ตาม หลักสูตรนี้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญมาจนถึงปัจจุบัน

2.2 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 2 พ.ศ. 2501

ก. วัตถุประสงค์ หลักสูตรได้พัฒนาการศึกษาให้ทันความเจริญของโลก โดยมองถึงการประสานงานในหน้าที่การวางแผนป้องกันราชอาณาจักรของทุกกระทรวงทั้งในยามปกติ และยามสงครามให้ทันสมัย

ข. วิธีการศึกษา ได้ปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้นโดยใช้วิธีการที่หลากหลายมากขึ้นตามทฤษฎี ดังนี้

- 1) การบรรยายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ชำนาญการพิเศษ
- 2) การศึกษาด้วยตนเอง โดยใช้เอกสารจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและผู้บรรยาย
- 3) การถกแถลงเป็นคณะ และอภิปราย ได้ใช้วิธีจัดนักศึกษาหมุนเวียนกันถกแถลงปัญหาต่าง ๆ หลังจากนั้นจะนำปัญหาของแต่ละคณะมาอภิปรายในที่ประชุมใหญ่ โดยเจ้าของเรื่อง บางครั้งอาจเชิญผู้ชำนาญพิเศษในเรื่องนั้นมาร่วมถกแถลง

- 4) การค้นคว้าเป็นรายบุคคล โดยกำหนดให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์

- 5) การศึกษาดูงานตามภูมิภาคทั้งในและต่างประเทศ

ค. ระยะเวลาในการศึกษา วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2501 รวม 10 เดือน ในวันจันทร์ ถึง ศุกร์ 09.00 – 12.00 นาฬิกา

ต่อมา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ได้ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2 ของการพัฒนา ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์รายวิชาและวิธีการเรียนการสอนที่ทันสมัย และเริ่มใช้คำว่า “ความมั่นคง” “กำลังอำนาจแห่งชาติ” และ “ผลประโยชน์แห่งชาติ”

2.3 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 11 พ.ศ. 2511

หลักสูตรปรับปรุงวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการศึกษา ขึ้นรับกับความมั่นคงยุคนั้น

ก. วัตถุประสงค์ ศึกษาความผูกพันระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของกำลังอำนาจแห่งชาติไทย และของต่างประเทศ อิทธิพลของพลังด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเมือง สังคม และจิตวิทยา อันมีผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศ

ข. เนื้อหาวิชา ระบุเนื้อหาวิชาชัดเจนออกเป็น 2 ส่วน คือการศึกษาหลักสูตรปฐมนิเทศ และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ดังนี้หลักสูตรปฐมนิเทศ จัดไว้สำหรับข้าราชการพลเรือน และตำรวจ มาศึกษาวิชาทหาร ตั้งแต่เรื่องค่าย่อ การจัดกำลังแต่ละกองทัพ ไปจนถึงการยุทธผสมระหว่างเหล่าเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนเป็นครั้งแรกเพื่อสำหรับหลักสูตรการป้องกันประเทศ ประกอบด้วย บทนำ สถานการณ์โลก ปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนและการกำหนดโครงการ ยุทธศาสตร์และสงครามคอมมิวนิสต์ โลกเสรีและผู้ไม่ร่วมฝ่ายใด การต่อต้านกบฏใต้ศึก เศรษฐกิจกับความมั่นคง และการดูกิจการ

ค. วิธีการศึกษา ปรึบมากในยุคนี้ควบคู่ไปกับเนื้อหาหลักสูตรที่เปลี่ยนไป ดังนี้

1) การบรรยายยังจำเป็นเพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจในเรื่องการบรรยายประจำวัน ใช้เวลาบรรยาย 50 นาที หยุดพักแล้วจึงตอบข้อซักถามอีกประมาณ 20 – 30 นาที

2) เอกสารประกอบ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นความอยากรู้ สนับสนุนให้เกิดความเห็น ส่งเสริมการถกแถลง และแก้ปัญหาเป็นคณะกรรมการ เอกสารประกอบ (หมายถึง เอกสารที่ต้องอ่านประจำวัน) เอกสารประกอบความรู้ และเอกสารที่ต้องหาอ่านเพิ่มเติมท้ายบทเรียน

3) การถกแถลงเป็นกลุ่ม ได้ปรับวิธีการใหม่ โดยสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทุกบทเรียน โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มมาจากส่วนราชการต่างกัน ทุกบทเรียนจะจัดกลุ่มใหม่หมุนเวียนกันไป

4) การแก้ปัญหาเป็นคณะกรรมการ เป็นวิธีใหม่ที่สร้างโอกาสให้นักศึกษาได้เชื่อมโยงหัวข้อวิชาในบทเรียนประจำวันเข้าด้วยกัน และต่อเนื่องตลอดบทเรียน ได้แบ่งนักศึกษาออกเป็นคณะมีตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ มาเป็นกรรมการ มีนักศึกษาเป็นประธาน มีเจ้าหน้าที่จากวิทยาลัยร่วมฟัง แต่การดำเนินงานถกแถลงแก้ปัญหาความรับผิดชอบทั้งหมดยังเป็นของนักศึกษา

5) การทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ปรับฐานะมาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาแต่ละนายได้ศึกษาอย่างกว้างขวางขึ้น ทำให้เกิดความรู้ที่จะวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ได้ โดยเสนอโครงการเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้วิทยาลัยอนุมัติ และทำรายงานคุณภาพชั้นปริญญา มีความยาว 50 หน้ากระดาษ

6) การดูกิจการเฉพาะที่มีความสำคัญต่อนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

ง. ระยะเวลาในการศึกษา หลักสูตรการปฐมนิเทศเริ่มวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2511 และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร เริ่มวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2511 ถึง วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2512 รวม 1 ปี

ในยุคต่อมาประเทศได้ก้าวสู่ความขัดแย้งเรื่องลัทธิ การเมือง และการปกครอง โดยมีอิทธิพลจากประเทศมหาอำนาจรอบบ้าน และความขัดแย้งได้รับการแก้ไขให้ลดลงโดยมองผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก

2.4 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 20 (พ.ศ. 2520)

ในรุ่นนี้ได้พบการเปลี่ยนแปลงบางประการ ตั้งแต่เนื้อหาวิชา วิธีการศึกษา ไปจนถึงระยะเวลาการศึกษา

ก. เนื้อหาวิชาแบ่งเป็น 2 ภาค คือหลักสูตรปฐมนิเทศและหลักสูตรหลักเช่นเดิม

1) หลักสูตรปฐมนิเทศ ได้ปรับปรุงความรู้ในราชการทหาร เพิ่มหัวข้อหลักการทำสงคราม และลักษณะสงคราม การจัดดินแดน สงครามเคมี ชีวะ รั้งสี ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการ

2) หลักสูตรหลัก ประกอบด้วยการคงหัวข้อที่จำเป็นในการกำหนดนโยบายความมั่นคง เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ชาติ พลังอำนาจแห่งชาติ และผลประโยชน์แห่งชาติ ฯลฯ และปรับปรุงหัวข้อกลุ่มประเทศโซเวียตและจีน รวมทั้งประเทศอื่น ๆ ที่สนใจ (ที่มีผลต่อประเทศขณะนั้น)

ข. วิธีการศึกษา

1) การบรรยายและปาฐกถาเพิ่มเวลาอภิปรายซักถาม 40 นาที หลังบรรยายเสร็จ (50 นาที)

2) การถกแถลงเป็นกลุ่มจะแบ่งนักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม พิจารณาจากบทเรียนวันก่อน โดยแต่ละกลุ่มต้องมีประธาน เลขานุการ รองประธาน และผู้ช่วยเลขานุการ ร่วมกันวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงและยุติข้อเสนอนะ

3) การแก้ปัญหาเป็นคณะกรรมการ มุ่งแก้ปัญหาความคิดรวบยอดของบทเรียน ปัญหาพิเศษ หรือเหตุการณ์ปัจจุบันที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ แล้วแถลงผลการสัมมนาต่อที่ประชุมใหญ่ ซึ่งปรับปรุงใหม่ให้ทำรายงานต่อวิทยาลัยด้วย

4) การทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ต้องนำเสนอผลการวิจัยต่อที่ประชุมใหญ่ 1 ชั่วโมง เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอนะ

ค. ระยะเวลาในการศึกษา ปรับเวลาในหลักสูตรปฐมนิเทศเป็น 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ตั้งแต่ วันที่ 22 สิงหาคม ถึง วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2520 หลักสูตรหลักใช้เวลาดลดเหลือ 47 สัปดาห์ ตั้งแต่ วันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2520 ถึง วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2521 เวลา 09.00 นาฬิกา

2.5 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 30 (พ.ศ. 2530 - 2531)

หลังจากช่วงวิกฤตที่ผ่านมาประเทศเริ่มเข้าสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคม หลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ได้ปรับทั้งวัตถุประสงค์ เนื้อหา และระยะเวลาในการฝึกอบรม ส่วนวิธีการฝึกอบรมบางส่วน

ก. วัตถุประสงค์ที่ปรับเปลี่ยน เป็นดังนี้

1) เพื่อสร้างความเข้าใจในความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ และสร้างความเข้าใจในการป้องกันราชอาณาจักรด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง สังคม จิตวิทยา และการทหาร

2) เพื่อสร้างความเข้าใจในการวิเคราะห์ผลประโยชน์แห่งชาติ วัตถุประสงค์ของชาติ การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ

3) เพื่อสร้างการประสานงานกันระหว่างนักศึกษาจากส่วนราชการต่าง ๆ และรัฐวิสาหกิจ

สำหรับเนื้อหาวิชา แบ่งเป็น 2 ภาค ในภาคปฐมนิเทศ วิทยาลัยได้ทดลองส่งนักศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือขั้นความรู้เบื้องต้นขึ้น ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ นักศึกษารุ่นที่ 28 รุ่นแรก 40 คน และรุ่นที่ 30 จำนวน 57 คน ในภาคนี้วิทยาลัยได้ให้นักศึกษาที่เป็นข้าราชการพลเรือน พนักงานรัฐวิสาหกิจ และทหารที่ไม่ได้สำเร็จจากโรงเรียนทหาร เข้ารับการศึกษาด้านการทหาร

ในหลักสูตรนี้ได้ปรับเนื้อหาสถานการณ์โลกและสถานการณ์ความมั่นคงภายใน ประเทศโลกเสรี คอมมิวนิสต์ และไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ปรับปรุงยุทธศาสตร์ชาติด้านทหารและแผนการทำสงคราม

ข. วิธีการศึกษา ปรับการบรรยายเป็นวันละ 2 เรื่อง ช่วงเวลา 09.00 - 12.00 นาฬิกา ใช้เวลาบรรยาย 1 ชั่วโมง ซักถาม 30 นาที บางเรื่อง 2 ชั่วโมง ซักถาม 1 ชั่วโมง การถกแถลงเป็นคณะ ภายหลังการบรรยายวันละ 50 นาที ก่อนการเรียนช่วง 08.00 - 08.50 นาฬิกา การแก้ปัญหาเป็นคณะกรรมการปรับเป็นแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มคณะเพื่อพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

ค. ระยะเวลาในการศึกษา ภาคปฐมนิเทศ 5 สัปดาห์ 36 ชั่วโมง เวลา 08.00 - 15.00 นาฬิกา ภาคหลักสูตรหลักเวลา 9 เดือน ศึกษากิจการภายในประเทศ 50 วัน และศึกษากิจการต่างประเทศ 20 วัน

นอกจากนี้ วันที่ 9 มีนาคม 2532 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้นโยบายนำภาคเอกชนมาร่วมศึกษากับภาครัฐ ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ เปิดเป็นหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.) ขึ้น ทำให้ รุ่นที่ 32 มี 2 หลักสูตร

2.6 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 40 (พ.ศ. 2540 - 2541)

ได้รับการปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการศึกษา ดังนี้

ก. เนื้อหาวิชา ในภาคปฐมนิเทศได้ศึกษาในห้องบรรยายวิชาทหารและบางวิชาเพื่อสนับสนุนวิชาหลัก เช่น วิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อการวิเคราะห์ตกลงใจ จากนั้นจึงดูกิจการและศึกษาภูมิประเทศ ณ หน่วยทหารในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เข้าอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือในระดับผู้นำ

โดยสมัครใจ ภาคเนื้อหาหลักได้ปรับปรุงหัวข้อใหม่คือ การเมืองระหว่างประเทศ กลุ่มประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ยังมีหัวข้อความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร สังคม จิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงาน และสิ่งแวดล้อม

วิธีการศึกษา การถกแถลงเป็นคณะจะทำวันถัดไปภายหลังการบรรยายวิชานั้นใช้เวลา 50 นาที การแก้ปัญหาเป็นคณะกรรมการนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ระยะเวลาในการปฐมนิเทศใช้เวลา 4 สัปดาห์ เริ่มเดือนตุลาคม การอบรมลูกเสือใช้เวลา 5 วัน หลักสูตรหลักใช้เวลา 12 เดือน ระหว่างเวลา 08.00 - 12.00 นาฬิกา ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์

ต่อมา พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รับนโยบายจากนายกรัฐมนตรีขณะนั้น เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2546 เปิดหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐ เอกชน และการเมือง (วปม.) รับนักเรียนเมืองเข้ามาเรียนในหลักสูตร หลักสูตรได้เปิดถึง 4 รุ่น แล้วปิดหลักสูตรไปเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 และเปิดอีกครั้งในปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2556 รวม 3 รุ่น จากนั้นหลักสูตร วปอ. ปรอ. และ วปม. ได้ปรับรวมเป็นหลักสูตร วปอ. เดียวในรุ่นปี พ.ศ. 2557

2.7 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 50 (พ.ศ. 2550 - 2551)

หลังจากครบ 5 ทศวรรษ ของการปรับเปลี่ยนหลักสูตร ในยุคนี้จึงเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต โดยมีการปรับปรุงชื่อหลักสูตรใช้คำว่า “โครงการและหลักสูตรการศึกษา” แทนคำว่าโครงการศึกษา

ก. เนื้อหาวิชา ภาคปฐมนิเทศกำหนดให้เข้าร่วมฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือระดับผู้นำขั้นความรู้ชั้นสูง ตั้งแต่รุ่นที่ 48 เป็นต้นมา ในภาคนี้ยังพัฒนาให้เนื้อหาด้านความคิดพื้นฐานต่าง ๆ ด้านยุทธศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดูงานในภาคหลักยังปรับบางหัวข้อคือ วิชาการเกี่ยวกับการป้องกันราชอาณาจักร เพิ่มด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสริมเรื่องบทบาทหน้าที่และแนวนโยบายภาครัฐ รวมทั้งการสร้างคุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร

ข. วิธีการศึกษา เพิ่มการเขียนบทความวิชาการส่วนบุคคล 2 ฉบับ เพื่อให้ข้อมูลข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาประเทศจากประสบการณ์จริง เพิ่มการเล่าเรื่องบรรลาระหว่างดูงานในประเทศ 5 - 10 นาทีต่อคน

ค. ระยะเวลาการศึกษา เพิ่มการอบรมลูกเสือภาคบังคับ 5 วัน เวลาเรียนเป็นวันจันทร์ - วันศุกร์ 08.00 - 12.00 นาฬิกา สำหรับเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม เป็นวันจันทร์ - วันศุกร์ 08.00 - 16.00 นาฬิกา ดูงานภายในประเทศ 46 วัน ดูงานต่างประเทศ 16 วัน

2.8 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 56 (พ.ศ. 2556 - 2557)

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 วิทยาลัยได้ทำวิจัยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ทั้งกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการกองขึ้นไป และนักศึกษา กลุ่มศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน เพื่อเตรียมการสู่การวิจัยประเมินโครงการต่อไป ซึ่งมีผู้เขียนเป็นที่ปรึกษาโครงการโดยใช้กระบวนการการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของแจ๊คสันและคณะ นูร์และคณะ และสโตน อันประกอบด้วยสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการหาความต้องการในการฝึกอบรมและพัฒนา กำหนดวัตถุประสงค์โครงการ ออกแบบ และดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนา ตลอดจนประเมินผลการฝึกอบรมและพัฒนา ในการนี้ได้สรุปบทวนภารกิจใหม่ของวิทยาลัยว่าเป็นแหล่งวิชาการ และสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคงที่สังคมให้ความเชื่อถือ โดยให้วัตถุประสงค์ของโครงการไว้ว่า เพื่อผลิตนักคิดวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ที่มีความสามารถในการเผชิญปัญหา สามารถนำพาประเทศสู่เวทีโลก ดังนั้นจึงปรับปรุงในรายละเอียดโครงการฝึกอบรม ดังนี้

- ก. วัตถุประสงค์ ปรับข้อที่นอกเหนือจากเรื่องความมั่นคงและยุทธศาสตร์ชาติ
 - 1) เพื่อให้ นักศึกษามีทักษะในการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจในลักษณะผู้นำเชิง (ระดับ) ยุทธศาสตร์
 - 2) เพื่อให้ นักศึกษาตระหนักถึงการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- ข. เนื้อหาวิชา ประกอบด้วยภาคปฐมนิเทศก่อนการเปิดเรียน 1 เดือน โดยเน้นเนื้อหากระบวนการศึกษาในวิทยาลัย บทบาทภารกิจของกองทัพ ภาครัฐและเอกชนในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ การเขียนเอกสารวิจัย การฝึกอบรมลูกเสือ สำหรับในภาคการศึกษาหลักได้ปรับบางหัวข้อวิชาและเนื้อหาสาระโดยมีหัวข้อแนวโน้มสภาวะแวดล้อมโลก การเมืองระหว่างประเทศ การเมืองภายในประเทศกับความมั่นคงแห่งชาติ ผู้นำระดับยุทธศาสตร์ (เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ใหม่) การบริหารในภาวะวิกฤต (ตามสถานการณ์การเมืองในขณะนั้น) เพิ่มการฝึกจำลองสถานการณ์ระดับชาติ (เริ่มตั้งแต่รุ่นที่ 52)
- ค. วิธีการศึกษา ได้เพิ่มการถกแถลงเป็นคณะเป็นครั้งละ 1 ชั่วโมง 20 นาที นอกจากนี้ยังกำหนดให้นักศึกษาทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติ 2 ครั้ง นอกจากนี้ยังเพิ่มการฝึกจำลองสถานการณ์ระดับชาติตั้งแต่รุ่นที่ 52 เป็นต้นมา
- ง. ระยะเวลาการศึกษา ปฐมนิเทศเดือนตุลาคม 15 ชั่วโมง เวลา 08.00 - 12.00 นาฬิกา วันจันทร์ – วันศุกร์ แล้วเปิดหลักสูตรหลักเดือนพฤศจิกายน

สรุปได้ว่า วิวัฒนาการของหลักสูตรการฝึกอบรมของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เริ่มจากทศวรรษแรก รุ่นที่ 1 (พ.ศ. 2498) มุ่งหวังให้ นักศึกษาประสานงานกันต่อสู้ภัยคุกคาม ต่อมารุ่นที่ 2

(พ.ศ. 2501) ปรับหลักสูตรให้ทันสมัย เริ่มใช้การทดลองเพื่อแก้ปัญหา เริ่มทำวิทยานิพนธ์ ใช้คำว่า ความมั่นคง กำลังอำนาจแห่งชาติ วิทยาลัยหยุดหลายครั้ง จน พ.ศ. 2503 จึงเปิดเป็นปกติจนปัจจุบัน

ต่อมาทศวรรษสองเริ่มจากรุ่นที่ 11 (พ.ศ. 2511) เริ่มปรับเข้ามาตรฐานโดยปรับเนื้อหาให้เข้าสู่บริบทความมั่นคงในยุคนั้น เริ่มมีหลักสูตรปฐมนิเทศและมีหลักสูตรหลัก ใช้การแก้ปัญหาเป็นคณะกรรมการ โดยต้องทำรายงานและแสดงผลด้วย ปรับฐานะของวิทยานิพนธ์มาเป็นรายงานส่วนบุคคล

ทศวรรษที่สามเริ่มจากรุ่น 30 (พ.ศ. 2530) ประเทศเข้าสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคม ปรับวัตถุประสงค์โดยเน้นผลประโยชน์แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เริ่มบรรยายลดลง (เหลือ 1 ชม.) เพิ่มการซักถามและถกเถียงหลังการบรรยาย ในยุคนี้เริ่มให้ภาคเอกชนมาเรียนในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชนด้วย

ทศวรรษที่สี่เริ่มจากรุ่นที่ 40 (พ.ศ. 2540) เริ่มให้ภาคการเมืองเข้ามาเรียนในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชนและการเมือง เริ่มฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือชั้นผู้นำ ชั้นความรู้ขั้นสูง และเริ่มมีกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพลังงาน และสภาพแวดล้อมเข้ามา

ทศวรรษที่ห้าเริ่มจากรุ่นที่ 50 (พ.ศ. 2550) ปีนี้ให้เขียนบทความวิชาการส่วนบุคคล 2 ฉบับ ปี พ.ศ. 2552 เริ่มฝึกจำลองสถานการณ์ระดับชาติ และยุคนี้เพิ่มทักษะในการเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2556 ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อปรับปรุงหลักสูตร และปี พ.ศ. 2557 วิจัยประเมินผลหลักสูตรที่ปรับปรุงนี้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยประเมินผลโครงการฝึกอบรมและพัฒนานี้จะเน้นที่ระดับปฏิบัติการ และระดับการเรียนรู้ ในระดับปฏิบัติการได้บอกถึงระดับของความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการหลักสูตรด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ระดับความรู้ เนื้อหาวิชา วิธีการฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ วิทยากร และเอกสารสำหรับระดับการเรียนรู้ที่ทำให้ทราบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีพัฒนาการเรียนรู้เป็นอย่างไร เมื่อพิจารณาถึงแนวความคิดของนักวิชาการที่ทำเรื่องของโครงการฝึกอบรม ทั้งเคิร์ท แพทริก และเบลล์ จะเหมือนกันที่การประเมินระดับปฏิบัติการ การเรียนรู้ ระดับพฤติกรรม หรือการประยุกต์ และความคุ้มค่า เช่นเดียวกับปาร์คเกอร์ที่เน้นความพอใจ ความรู้ ระดับการปฏิบัติงานของตนและกลุ่ม ซึ่งดูในรายละเอียดแล้วเหมือนกัน สำหรับของไคโรนั้น จะเหมือนกับ 3 ท่านแรกที่มีการประเมินระดับปฏิบัติกับผลลัพธ์ แต่เรื่องการประเมินพฤติกรรม ได้บอกเรื่องความรู้ ทักษะ แต่เรียกว่าประเมินบริบทและเพิ่มปัจจัยนำเข้า ดังนั้นที่การวิจัยนี้เลือกการประเมินระดับปฏิบัติกับระดับการรู้นั้น ถือว่าสอดคล้องกับของทุกท่าน

นอกจากนั้น ในการวิจัยของฟิลิปส์พบว่า การประเมินผลการฝึกอบรม ประกอบด้วย 5 ด้าน ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับการวิจัยของนักวิชาการทั้ง 4 ท่านข้างต้น โดยภาครัฐในสหรัฐอเมริกา เน้นการประเมินความพึงพอใจวิธีการเรียนการสอน และระยะเวลาศึกษามาตลอด เป็นไปตามยุคสมัยและปัญหาของชาติในขณะนั้น ๆ การปรับเปลี่ยนแต่ละครั้ง มองถึงสภาพแวดล้อมและผลกระทบ ช่วง พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ผู้วิจัยได้เข้ามาวิจัย ปรับปรุงและประเมินผลหลักสูตร ได้ทำให้เพื่อความสมบูรณ์และเป็นแบบอย่างพอใจและความเข้าใจในการฝึกอบรม

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรตั้งแต่เริ่มก่อตั้งได้เปลี่ยนแปลงปรับปรุงทั้งวัตถุประสงค์เนื้อหา

การประเมินระดับปฏิกิริยาจากการฝึกอบรมนั้น การที่คะแนนความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม ในภาพรวมอยู่ใน “ระดับมาก” แสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนี้จะให้ความพึงพอใจรายด้านต่อสถานที่ให้ “ระดับมากที่สุด” แล้วยังให้ความพึงพอใจต่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชา ความรู้ที่ได้รับ การนำความรู้ไปใช้ การจัดทำยุทธศาสตร์ ระยะเวลา สถานที่ ผู้บรรยาย และเอกสารมีความเหมาะสม “ระดับมาก” มีพัฒนาการขึ้น เมื่อพิจารณาคะแนนพัฒนาการของผู้เข้าสอบส่วนมากเป็นบวก แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ ซึ่งการวิจัยนี้เป็นไปในทางเดียวกับการวิจัยของ ชัยยุทธ ชินกุล (2557) เรื่องการฝึกอบรมและพัฒนาพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ว่า การจัดหลักสูตรต้นแบบได้สำเร็จเป็นรูปธรรมต้องคำนึงถึงความต้องการในการฝึกอบรม แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ โครงการ กำหนดหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยมีผลการประเมินโครงการเป็นเครื่องยืนยัน

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ข้อมูลทั่วไป

- ก. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 51 - 55 ปี ระดับความรู้ปริญญาโท
- ข. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่สุด คือวิธีการบรรยายและประชุมกลุ่มย่อย
- ค. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เวลาที่เหมาะสมในการฝึกอบรมคือ เข้าวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์
- ง. สถานที่ในการฝึกอบรมที่ต้องการปรับปรุงมากที่สุดคือ ห้องถกแถลง

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการฝึกอบรมและพัฒนา ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมและพัฒนาโดยรวมอยู่ใน “ระดับมาก” โดยมีความพึงพอใจอยู่ที่

“มาก” เมื่อแยกเป็นประเด็นพบว่า ด้านสถานที่ในการฝึกอบรมนั้น ผู้ตอบคิดว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ “มากที่สุด”

สำหรับในด้านอื่น ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับ “มาก” ในเรื่องของการฝึกอบรมและพัฒนา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เรื่องความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามหลังการศึกษา เรื่องความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา เรื่องความสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ เรื่องความเหมาะสมของการดูงานภายในประเทศ เรื่องความเหมาะสมของการดูงานต่างประเทศ เรื่องความเหมาะสมของการฝึกลูกเสือ เรื่องระยะเวลาหรือจำนวนชั่วโมงในการฝึกอบรมของหลักสูตรมีความเหมาะสม เรื่องกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติมีความเหมาะสม เรื่องความเหมาะสมของเอกสารประกอบการบรรยาย และเรื่องความเหมาะสมของผู้บรรยาย สำหรับความคิดเห็นที่มีต่อความรู้ของตนก่อนเข้ารับการศึกษานั้น อยู่ในระดับ “ปานกลาง” จึงสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรม ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1. แสดงระดับความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

เนื้อหาการฝึกอบรม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การฝึกอบรมนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้	4.08	0.57
ความรู้ของท่านก่อนเข้ารับการศึกษ	3.19	0.64
ความรู้ของท่านภายหลังการศึกษา	4.12	0.51
เนื้อหาของรายวิชามีความเหมาะสม	3.89	0.56
สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้	3.95	0.57
การดูงานภายในประเทศมีความเหมาะสม	4.10	0.67
การดูงานต่างประเทศมีความเหมาะสม	4.07	0.84
การฝึกอบรมลูกเสือมีความเหมาะสม	4.19	0.85
ระยะเวลาในการฝึกอบรมเหมาะสม (จำนวนชั่วโมงของหลักสูตร)	3.91	0.65
กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติมีความเหมาะสม	3.77	0.78
เอกสารประกอบการบรรยายมีความเหมาะสม	3.65	0.71
ผู้บรรยายมีความเหมาะสม	4.00	0.60
สถานที่ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	4.24	0.62
ความพึงพอใจรวม		

1.3 คะแนนพัฒนาการ

ตารางที่ 2. แสดงคะแนนพัฒนาการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ช่วงคะแนน (ร้อยละ)	จำนวนผู้เข้าสอบ (คน)
1 - 25	15
26 - 50	27
51 - 75	13
76 - 100	4
รวม	59

สำหรับผลของคะแนนพัฒนาการซึ่งมาจากการทดสอบก่อนเข้ารับการศึกษ และภายหลังการเข้ารับการศึกษานั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 59 มีคะแนนพัฒนาการเป็นบวก ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยผู้ที่มีคะแนนพัฒนาการ ร้อยละ 26 - 50 มีจำนวนมากที่สุด 27 ตัวอย่าง จากผู้เข้าสอบทั้งก่อนและหลังจำนวน 100 คน

สำหรับผู้ที่มีคะแนนไม่ถึง ร้อยละ 1 เกิดจากความไม่เอาใจใส่ให้ความสำคัญต่อการสอบครั้งหลัง ตอบไม่ครบถ้วน แต่ตอบคำถามในการสอบก่อนการศึกษาได้ดีมาก จึงทำให้ได้คะแนนพัฒนาการลดลง

หมายเหตุ สูตรคำนวณคะแนนพัฒนาการ

$$= \frac{\text{คะแนนสอบหลังการฝึกอบรม} - \text{คะแนนสอบก่อนการฝึกอบรม}}{\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนสอบก่อนการฝึกอบรม}} \times 100$$

(Trivijitkhun, B.E.2545)

2. สรุปข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสนทนากลุ่มทั้ง 3 ครั้ง ผู้เข้าสนทนากลุ่มให้ความเห็น ดังนี้

2.1 เวลาเรียนที่เหมาะสม

การเรียนในแต่ละสัปดาห์ ควรเรียนเฉพาะบางวัน ไม่เรียนทุกวัน โดยผสมกันระหว่างการเรียนช่วงเช้าหรือบ่าย โดยฟังความเห็นผู้เข้ารับการฝึกอบรม ส่วนใหญ่เป็นหลัก

2.2 ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

ผู้เข้าสนทนากลุ่มทราบว่าเป็นเรื่องบูรณาการ เรื่องความมั่นคง กับเรื่องยุทธศาสตร์ โดยมีประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์

2.3 ประโยชน์ของการเข้ารับการฝึกอบรม

เนื้อหาของหลักสูตรดีมาก ผู้บรรยายดี ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดในการวางแผนยุทธศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ นักศึกษาผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มาจากภาคเอกชนยังสามารถรับการศึกษา แนวความคิด มุมมอง และแนวทางการปฏิบัติแบบทหาร ซึ่งมีแบบแผนต่างไป แล้วยังได้เครือข่ายในการทำงานและประสานงานกันอีกด้วย

2.4 กระบวนการเรียนการสอน เอกสารประกอบการบรรยาย การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การฝึกอบรมลูกเสือ การดูงานในประเทศและการดูงานต่างประเทศ เป็นอย่างไร

ก. กระบวนการเรียนการสอน ตารางสอนยังขาดความต่อเนื่อง ควรลดการบรรยายลง แต่สร้างบรรยากาศกิจกรรม สร้างความรู้ ทักษะ และทัศนคติมาทดแทน ควรมีภาษาอังกฤษในทุกสื่อการสอน ทั้งในภาพฉายและเอกสารประกอบ นอกจากนี้ การลงเวลาเรียนต้องเคร่งครัด โดยให้เข้าเรียนเช้าวิชา (ในปีถัดไป) หากมีเวลาเรียนไม่ครบ ในภาพรวมต้องสามารถดึงประสบการณ์ของนักศึกษาออกมาใช้ประโยชน์ให้มาก

ข. เอกสารประกอบการบรรยาย ต้องการข้อมูลที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ และต้องการข้อสรุปในการศึกษาของแต่ละวิชาด้วย

ค. การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ต้องเน้นคุณภาพ โดยแต่ละกลุ่มต้องมาจากผู้มีความชำนาญที่หลากหลาย ไม่จำกัดตามกลุ่มลูกเสือ โดยอาจใช้วิธีการใหม่ในการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติขึ้นจากปีที่แล้ว โดยไม่ต้องทำใหม่ ในรูปแบบการสัมมนาระดับชาติ เพื่อสรุปและเผยแพร่ปัญหาสู่สาธารณะ

ง. การฝึกอบรมลูกเสือ ควรได้ทั้งสาระ เนื้อหา ของวิทยาลัย ทั้งการละลายพฤติกรรมเดิม และหล่อหลอมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันใหม่ โดยมุ่งสร้างทัศนคติเชิงบวกแก่สาธารณะ

จ. การดูงานในประเทศ ต้องได้ประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์ ในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ด้านความมั่นคง และยังสร้างทัศนคติที่ดีด้วย โดยลงพื้นที่สัมผัสความจริง มากกว่าการฟังบรรยายสรุป จะสามารถได้รับข้อมูลที่แท้จริงมาจัดทำยุทธศาสตร์ชาติอีกด้วย การใช้เงินจัดเลี้ยงควรเน้นความคุ้มค่าและประหยัดให้มากกว่านี้

นอกจากนี้ จากการสังเกตการณ์พบว่า การไปดูงานการสร้างรถไฟฟ้าใต้ดินที่สถานีรถไฟหัวลำโพง มีผู้สนใจปานกลาง เนื่องจากอยู่ใกล้ การไปดูงานต่างจังหวัดที่ห้องประชุมกองบิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้เข้าร่วมฟังบรรยายเต็มห้อง แต่พอแยกไปวัดธารน้ำไหลกับวัดพระธาตุไชยา มีคนเหลือน้อย จึงต้องยุบการไปชมผ้าไหมพุมเรียง เช่นเดียวกับการสัมมนาแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผู้เข้าร่วมฟังบรรยายเต็มห้องประชุมโรงแรมที่อำเภอหาดใหญ่ แต่เวลากลับไม่พอ ต้องเลิกก่อน เนื่องจากมีผู้จัดกิจกรรมภาคสังคมในช่วงบ่าย แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาใช้วิจารณ์ญาติตนในการเข้าร่วมกิจกรรม

ฉ. การดูงานต่างประเทศ ควรคัดเลือกเฉพาะสถานที่และหน่วยงานที่มีคุณภาพในการเข้าเยี่ยมชม รับฟังการบรรยายสรุป และให้ความสำคัญต่อวิทยาลัย เนื่องจากในทางปฏิบัติแม้จะประสานงานกัน อย่างดี แต่มักเกิดข้อผิดพลาดในการประสานการยกเลิกเปลี่ยนแปลง

จากการสังเกตการณ์ยังพบว่า ในการไปประเทศสวีเดน เช่นเดียวกับทุกสายที่ไปต่างประเทศ จะนำครอบครัวไปด้วย จึงคล้ายกับการไปทัศนศึกษามากกว่าการไปดูงานเชิงยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ ยังขาดการแปลสรุปการฟังคำบรรยายที่ได้จากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรต่างประเทศ และองค์การ นวัตกรรมระดับชาติที่ไปเยี่ยมชม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ในข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะเรียงลำดับตามกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนา

1. ด้านการหาความต้องการในการฝึกอบรม การกำหนดวัตถุประสงค์ และกำหนดเนื้อหา ด้านการหาความต้องการในการฝึกอบรมควรทำอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยมีหลักสูตรรุ่นที่ 56 และรุ่นที่ 57 เป็นตัวอย่างในการพัฒนา

ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตร ต้องเน้นความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ตั้งแต่วันแรก ของการฝึกอบรมและพัฒนา และมั่นใจว่าทุกคนได้เข้าใจตรงกันในสาระของวัตถุประสงค์นั้น

2. ด้านการดำเนินการฝึกอบรมและวิธีการในการฝึกอบรม

2.1 *กระบวนการเรียนการสอน* ควรลดการบรรยายลงโดยเพิ่มกิจกรรมที่สร้างความรู้ และ ทศนคติเน้นความต่อเนื่องของเนื้อหา ควรมีภาษาอังกฤษสรุปในทุกสื่อการเรียน กระบวนการเรียนที่ ทำให้ไม่น่าเบื่อ

2.2 *การดูงานในประเทศ* ควรให้ลงพื้นที่สัมผัสกับปัญหาจริง มากกว่ามาบรรยายใน ห้องเรียน นำข้อสรุปมาใช้ในการทำยุทธศาสตร์ชาติ

2.3 *การฝึกลูกเสือ* ควรได้สาระของวิทยาลัยรวมกับสาระในการละลายพฤติกรรมของลูก เสือนอกจากปรับปรุงสถานที่ให้ดีขึ้น

2.4 *การดูงานต่างประเทศ* ควรเป็นไปในลักษณะการเข้าเยี่ยมชมหน่วยงานที่มีคุณค่าการ บริหารและการทหาร ไม่ควรเน้นการทัศนอาจร และไม่ควรมีครอบครัวเข้ามาเกี่ยว นอกจากนี้ ควรมีการ บรรยายสรุปประโยชน์จากการดูงาน เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันอีกด้วย

2.5 *การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ* ควรเป็นหน้าที่ของทุก ๆ คน เน้นคุณภาพ หาผู้ทรงคุณวุฒิ จากหลาย ๆ กลุ่มที่เกี่ยวข้องในเรื่อนั้น ๆ พัฒนาจากปีก่อนแล้วหาทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ สาระณะได้รับรู้ นำไปใช้งานจริง

2.6 เอกสารประกอบ ควรมีให้น้อยลง หรือมีในลักษณะสรุปความเข้าใจเป็นหมวดหมู่ อาจเพิ่มการใช้สื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในภาพรวมเป็นโอกาสที่ดีที่ผู้เรียนจากหน่วยงานที่แตกต่างกันได้มีโอกาสมาใช้ชีวิตร่วมกัน ดังนั้น ผู้มาจากหน่วยงานด้านความมั่นคงต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการปลูกฝังวินัยให้เพื่อนร่วมรุ่น โดยมีสมาธิในการเรียนและเคร่งครัดในการบังคับใช้การลงเวลาเรียน ให้ซ่อมเมื่อขาดเรียนเกินกำหนด โดยนาระบบอาจารย์ฝ่ายปกครองดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง ดึงประสบการณ์จากนักศึกษาออกมาใช้เป็นประโยชน์ต่อวิทยาลัยและประเทศผ่านผลงานวิจัยส่วนบุคคล การเรียนโดยวิธีถกแถลง การทำยุทธศาสตร์ชาติ เนื่องจากการลงทุนในหลักสูตรนี้ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับหลักสูตรอื่น และยังมีค่าใช้จ่ายทางสังคมอีกมาก ดังนั้น ประเทศชาติและประชาชนสมควรจะได้รับประโยชน์จากการลงทุนนี้เต็มที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การทำการฝึกอบรมและพัฒนาโดยใช้กระบวนการเชิงระบบ ตั้งแต่การหาความจำเป็น การดำเนินการ และการประเมินผล เป็นเรื่องที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดไปในการบริหารโครงการ การปรับปรุงหลักสูตรในสองรุ่นท้ายเป็นความกล้าหาญของวิทยาลัยที่จะปรับตัวสู่การรักษา ความเป็นผู้นำหลักสูตรสำหรับผู้บริหารในทศวรรษต่อไปที่หลักสูตรอื่นควรนำมาเป็นตัวอย่าง

References

- Chinokul, C. (B.E.2557). Training and development strategies of monks and novices in southern border provinces of Thailand. *MUT Journal of Business Administration*, 11(January – June): 1-26.
- Krikpatrick, D. L. (1996). *Evaluation The ASTD Training and Development Handbook*. 2nd Ed. New York: McGrawhill.
- Phillips, P. P. (2003). *Training Evaluation in the Public Sector*. Doctoral Dissertation, The University of Southern Mississippi, Hattiesburg, Mississippi.
- Prasit-Rathasint, S. (B.E.2540). *Training Project Evaluation*. Bangkok: Lieng Chieng Press.
- Trivijitkhun, D. (B.E.2545). *Research in Education*. Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University.

